

Det kongelige barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

postmottak@bld.dep.no

Høringsuttalelse til NOU 2017: 6 Offentlig støtte til barnefamilie

Ref.: 17/2004

Det vises til høringsnotat og -brev av 7. april 2017.

Reforms syn på utkastet:

Reform støtter forslaget til en likedeling av foreldrepermisjonen mellom foreldrene, og forslaget om å gi fedre individuelle foreldrepengerettigheter. Forslagene vil være viktige skritt for å se menn som likeverdige omsorgspersoner med kvinner, og bør innføres raskt. Reform ønsker ikke en behovsprøving av barnetrygden, og vi går mot å skatlegge ordningen.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en ideell og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Innledende betraktninger: Mål og prinsipper for familiepolitikken

Basert på hva som er dagens situasjon, og på målsetningene for den offentlige støtten til barnefamilie framsetter Barnefamilieutvalget en rekke forslag til forbedringer innenfor eksisterende budsjettammer.

Reform deler i stor grad de prioriterte målene for støtteordninger til barnefamilie som utvalget legger til grunn for sitt arbeid:

- Gode oppvekstvilkår for barn
- Like muligheter for barn
- Likestilt foreldreskap gjennom yrkesdeltakelse og omsorg

Videre legger utvalget følgende prinsipper til grunn for en god familiepolitikk:

- Individuelle rettigheter

- Likedeling
- Økt vektlegging av tjenester som barnehage og SFO framfor kontantytelser

Reform forventer at et offentlig utvalg på dette feltet har innsikt i betydningen av en stadig mer nærværende farsrolle i det norske samfunnet, og verdien en endret farsrolle har for alle barn som omfattes av den.

Barnefamilieutvalget viser i utredningen at de har en slik forståelse. Det er svært gledelig at utvalget anser kontakt mellom fedre og barn som en vesentlig og grunnleggende verdi, som ikke automatisk skal fravikes dersom den står i et motsetningsforhold til andre hensyn.

I det følgende kommenterer vi utvalgets viktigste forslag.

Barnefamilieutvalgets forslag til en individuell og universell foreldrepengeordning

Utvalget har følgende forslag (NOU 2017:6, s. 253-254):

- (1) Innføring av individuell rett til foreldrepenger og likedeling av foreldrepenger mellom foreldrene. Tre uker før fødsel og seks uker etter fødsel reserveres mor, de resterende ukene fordeles med 20 uker på mor og 20 uker på far. Fortsatt skal ikke foreldrene kunne ta ut foreldrepenger samtidig.
- (2) Dagens kompensasjonsgrad og lengde beholdes
- (3) Foreldre som ikke har opptjent rett til foreldrepenger, tilkjennes en løpende minsteytelse på 2G. Ytelsen er individuell, med en varighet på 9 + 20 uker for mor og 20 uker for far. For enslige forsørgere er ytelsens varighet 49 uker.
- (4) Varigheten for uttak av foreldrepenger kortes inn fra tre år til to år
- (5) Engangsstønadene ved fødsel og adopsjon avvikles og erstattes av løpende minsteytelse i foreldrepengeordningen
- (6) De særskilte stipendene fra Lånekassen til studenter med barn avvikles, og erstattes av den løpende minsteytelsen i foreldrepengeordningen

Reforms vurdering

Reform stiller seg bak disse forslagene.

Det har vært stor politisk oppslutning om fedrekvoten og dens målsetninger. Argumentasjonen for ordningen har vært at den gjør ulempene ved å være borte fra arbeid i forbindelse med barnefødsler likere fordelt mellom kjønnene, samt at det er

til barns beste å knytte fedre tettere til barnet i dets første leveår. På noen punkter har imidlertid ikke målsetningene blitt fullstendig realisert.

En intensjon med fedrekvoten har også vært at den skulle stimulere til deling av den felles permisjonstiden. Imidlertid har praksis for familier flest vært at fedrene har tatt ut den til enhver tid vedtatte pappapermen, mens mor har tatt resten. På denne måten er det blitt etablert et mønster der 10 uker foreldrepermisjon anses som fars, og resten anses som mors. Utvalgets forslag til likedeling vil effektivt bryte dette mønstret. I foreldrepengeordningen bør et likestilt valg være utgangspunktet.

Videre er det slik at fedrenes rett til permisjon på ulike måter er gjort avhengig av mors arbeid og status. Dagens regelverk gjør det i mange tilfeller også vanskelig å finne ut hvilke rettigheter far faktisk har til permisjon.

Mannlige studenter har ikke hatt rett til permisjon, og har heller ikke hatt noen ordning som legger til rette for samarbeid med mor om omsorgen for barnet i dets første leveår. Det er sterkt kritikkverdig at velferdsstaten kun tilrettelegger for yrkesaktive, og ikke for andre grupper av fedre. Vi vurderer en ordning med avskaffelse av engangsstøtten til fordel for en forbedret minsteytelse som følger varigheten til foreldrepengeordningen, som svært egnet. (Utvalget foreslår kutte ut lånekassens særordning der mødre får studielånet i perioden gjort om til stipend, og å samordne lånekassens regelverk med regelverket for foreldrepengeordningen.)

Det er helt urimelig at en ordning som foreldrepermisjonsordningen, som har som eksplisitt mål om likestilling og der det er et politisk mål å oppnå jevnere fordeling av uttak, fremdeles er kjønnsdiskriminerende. Disse sidene av ordningen er også blitt kritisert av flere andre utvalg. Det er derfor på høy tid med endringene Barnefamilieutvalget nå foreslår.

Å gi fedre individuelle foreldrepenge rettigheter vil være et viktig skritt for å se menn som likeverdige omsorgspersoner med kvinner.

Reform mener utvalgets argumentasjon på disse punktene er så sterk og ugjendrivelig, at det bør tas sikte på at forslagene vedtas i løpet av relativt kort tid. Vurderingene av dette bør ikke påvirkes av politisk ståsted, men av de påvisbare resultatene for likestillingen i Norge. Forslagene vil for øvrig på mange måter innebære en økt valgfrihet for barnefamiliene, og slik bør de også være akseptable for den politiske høyresiden.

Barnefamilieutvalgets forslag om utbetaling av barnetrygd til begge foreldrene

Utvalget har følgende forslag (NOU 2017:6, s. 253-254):

- Barnetrygden bør som hovedregel utbetales til begge foreldrene: Halvparten til mor og halvparten til far.
- Også den utvidede barnetrygden skal deles mellom foreldrene

- Der foreldrene ikke bor sammen skal barnetrygden kun deles i de tilfellene der barnet har delt bosted

Reforms vurdering:

Forslaget støttes.

Reform stiller seg bak forslaget om å utbetale barnetrygden til begge foreldre. Kvinnens situasjon var, som utvalget påpeker, en ganske annen da barnetrygden ble innført rett etter andre verdenskrig. Trygden ble da utbetalt til mor. Dette ga kvinner råderett over egne penger på et tidspunkt da de færreste kvinner hadde lønnsinntekt. I dag er situasjonen en helt annen, ved at ansvaret for både omsorg og forsørgelse er likt fordelt mellom foreldrene. Likedeling bør derfor også være ordningens utgangspunkt.

Utvalgets flertall sitt forslag om å gjøre barnehagene gratis ved å behovsprøve barnetrygden

Utvalget foreslår å målrette barnetrygden, og å øke satsene (NOU 2017:6, s. 251). I følge flertallet, vil om lag 38 % av familier med barn under 18 år motta barnetrygd etter dette forslaget, og det argumenteres med at besparelsen muliggjør å tilby gratis barnehage til alle barn.

Reforms vurdering

Forslaget avvises.

Reform mener gratis barnehage vil ha mange positive sider. 10 % av barnefamiliene i Norge benytter ikke barnehage. Mange av disse er familier med etnisk minoritetsbakgrunn og familier med lave inntekter, der mange barn og foreldre ville kunne nyte godt av et gratis barnehagetilbud.

Imidlertid er gratis barnehage et allment velferdstilbud, og det bør derfor finansieres av samfunnet som helhet, og ikke kun av barnefamiliene. Det offentlige finansierer allerede brorparten av utgiftene til å drifte barnehagene i Norge, og 90 % av barna i alderen 1 til 5 år benytter barnehage. Tjenesten nærmer seg derfor en universell tjeneste, både med tanke på bruk og finansiering. På denne bakgrunn bør det være et politisk mål å fullfinansiere tjenestene.

Mindretallet i utvalget sitt forslag om å beholde den universelle barnetrygden og øke satsene

Utvalgets mindretall har en rekke forslag knyttet til endringer i barnetrygden (NOU 2017:6, s. 259-260). Mindretallet ønsker først og fremst å målrette og øke satsene i den universelle barnetrygden, ved å la den inngå i den skattepliktige inntekten. Skatteinntektene foreslås anvendt slik at de totale nettoutgiftene til barnetrygd øker

noe fra dagens nivå. Konkret foreslås det å skalere opp satsene med en faktor på 1,79, slik at barnetrygden for ett barn vil utgjøre 20.836 kroner (tilsvarende 0,22G). Mindretallet foreslår også at satsene for barnetrygden justeres i takt med grunnbeløpet i folketrygden.

Det foreslås også at den eksisterende ordningen med utvidet barnetrygd til enslige forsørgere videreføres.

Reforms vurdering

En universell barnetrygd gir forutsigbarhet og trygghet for lavinntektsfamilier. Å erstatte universell barnetrygd med gratis barnehage, slik flertallet foreslår, er en kortsiktig løsning. Barnetrygden gjelder til barna er 18 år, mens barnehage bare brukes av de minste barna.

Reform stiller seg derfor bak intensjonen i mindretallets forslag om å beholde barnetrygden som en universell ytelse. En av styrkene ved barnetrygden har nettopp vært at det er en universell rettighet som favner alle barnefamiliene. Det er utvilsomt at effekten av dette svekkes ved at beløpet er lavt. For øvrig er det et faktum at barnetrygden ikke er blitt justert siden 1996. I de 20 årene siden den gang har Norge vært gjennom en generell velstandsvekst, samtidig som forskjellene i samfunnet øker. Fattigdomsratene er nå høyere blant barnefamilier enn blant befolkningen for øvrig. Dette tilsier en kraftig økning av barnetrygden. Økningen i satsene som foreslås er på denne bakgrunn rimelige.

Imidlertid er vi uenig med mindretallets forslag om å skattlegge barnetrygden, som her anføres som en delvis inndekning for økningen i satsene. En slik de facto overføring av midler fra mottakere av barnetrygden som i kraft av en høyere inntekt vil betale mer skatt, til mottakere som tjener lite, vil nettopp bidra til å undergrave det universelle i ordningen. Det samme gjelder ved at et slikt grep endrer finansieringen av barnetrygden som noe hele befolkningen bidrar til over skatteseddelen. En slik omlegging ble også avvist av Fordelingsutvalget (NOU 2009: 10), som gikk imot beskatning av barnetrygden.

Her anføres at det er en kritisk mangel i Ellingsssæterutvalgets mandat, ved at utvalget er pålagt å foreslå endringer som forholder seg til gjeldende budsjettammer.

Forslaget om å videreføre en utvidet barnetrygd til enslige forsørgere støttes.

Mindretallet i utvalget sitt forslag om gratis barnehage til lavinntektsfamilier

Utvalgets mindretall har følgende forslag (NOU 2017:6, s. 259-260):

- Familier med lav inntekt har i dag en moderasjonsordning for foreldrebetaling i barnehager. Denne foreslås forenklet og styrket.

- Gratis barnehage for familier med lavest foreldreinntekt, foreldrebetalingen skal ikke overstige 6 % av foreldreinntekten
- Moderasjon i betalingen for om lag 30 % av barnefamiliene, mot 16 % i dag (regnet ut fra et bunnfradrag på 200 000 kr).
- Ordningen med gratis kjernetid avvikles

Reforms vurdering:

Forslagene støttes.

Forslag om avvikling av kontantstøtten

Utvalget foreslår å avvikle dagens ordning med kontantstøtte til barnefamilier som ikke benytter seg av barnehagetilbudet.

Reforms vurdering

Forslaget støttes.

Forskning viser at kontantstøtten slår negativt ut for innvandrerkvinner yrkesdeltakelse. Ordningen medfører også at mange barn med etnisk minoritetsbakgrunn holdes borte fra å gå i barnehage. For disse barna vil barnehage gi et godt utbytte, blant annet med tanke på språkutvikling og kulturforståelse. Kunnskapen om dette må veie tungt.

Kontantstøtten er også en svært kjønnskjev ordning, ved at fedre benytter ordningen i svært få av familiene som mottar kontantstøtte. Selv om satsene er økt, er kontantstøtten fremdeles på et lavt nivå sammenliknet med lønnsinntekt. Dette medvirker til at ordningen for de fleste kun er tilgjengelig for personer som er forsørget på annet vis. Dette vil svært ofte være kvinner. Kontantstøtten virker derfor som et hinder for å øke fedrenes del av omsorgen for barna i familier som mottar kontantstøtte, og ordningen motvirker derfor politiske mål om likestilling.

Barnefamilieutvalgets forslag om kvartalsvise opptak i barnehagene

Utvalget foreslår fire årlige opptak i barnehagene. Et av flere argumenter for dette er at tiltaket overflødiggjør kontantstøtten som en ventestøtte før barn får plass i barnehage.

Reforms vurdering

Forslaget støttes.

Avsluttende kommentar

I de sentrale delene av tiltakene og vurderingen av disse, nevner ikke utvalget LHBTI-personer eller skjeve. Ettersom skjeve perspektiver er sentrale å ha med i vurderingen av utviklingen av familien i Norge, burde dette vært løftet. Dette gjelder selv om utvalget måtte mene at slike perspektiver ikke har noen substansiell betydning for bruk av ordningene som berøres i utredningen.

Utvalget er for øvrig delvis inkonsistent når det gjelder bruken av kjønnsnøytrale former, som bør tilstrebes. I stor grad benyttes de kjønnsnøytrale formene "foreldre" og "(ene)forsørgere", men stedvis benyttes også " mor", der vurderinger om kjønne konsekvenser eller historikk omtales.

Vi stiller oss selvfølgelig åpne dersom departementet ønsker ytterligere innspill, kommentarer eller utdypinger av dette høringssvaret.

Oslo, 30. september 2017

Are Saastad /s/
daglig leder

Ole Bredesen Nordfjell
seniorrådgiver